

Tax Policy Journal

Tax Policy Bureau, Fiscal Policy Office

Edition 1, Volume 49

September 2017

ภาษีสารเคมีทางการเกษตร

ความเป็นมา

ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด ทั้งจากเทคโนโลยีทางด้านสาธารณสุข และการเกษตรที่ก้าวหน้า ส่งผลให้มนุษย์มีอายุยืนยาวขึ้น อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีความพยายามในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มปริมาณอาหารที่สามารถผลิตได้ตลอดจนส่งผลให้มีการรุกรานพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น ทั้งเพื่อแสวงหาปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิต และเพื่อเพิ่มพื้นที่ในการเพาะปลูกอีกด้วย

ในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรนั้น นอกจากการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีแล้ว สารเคมีทางการเกษตรเป็นอีกหนึ่งวิธีที่เกษตรกรนิยมใช้เพื่อช่วยกำจัดศัตรูพืชและเพิ่มผลผลิต อย่างไรก็ตาม สารเคมีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทางระบบนิเวศ (Ecological Footprint) ซึ่งเป็นการวัดผลกระทบของกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ โดยคำนวณจากการบริโภค และปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

ดังนั้น การจัดเก็บภาษีสารเคมีทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรลดหรือเลิกใช้สารกำจัดศัตรูพืชจึงเป็นทางเลือกหนึ่งในการใช้เครื่องมือทางการคลังเพื่อลดผลกระทบจากกิจกรรมของมนุษย์ต่อระบบนิเวศ

ในเชิงธุรกิจ สารเคมีทางการเกษตรเพื่อกำจัดศัตรูพืชแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ผลิตภัณฑ์เฉพาะที่เป็นสูตรทางการค้า (Specialty Products หรือ Commercial Formulation) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการจดลิขสิทธิ์ไว้ และมักนำเข้าเพื่อจัดจำหน่ายในรูปแบบสินค้าสำเร็จรูป
- 2) สารออกฤทธิ์ (Technical-Grade Active Ingredient) เป็นสารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชที่มีการนำเข้ามาอย่างแพร่หลายในรูปแบบวัตถุดิบเพื่อผสมปรุงแต่งต่อไป

ภาษีสารเคมีทางการเกษตรในประเทศต่างๆ

นานาประเทศล้วนประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากภาวะเรือนกระจก ซึ่งส่งผลกระทบต่อชั้นบรรยากาศ คุณภาพอากาศเหนือผิวโลก และสภาวะภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงตลอดจนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ อาทิ คุณภาพน้ำ รวมไปถึงการจัดการของเสีย และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการ

Inside This Issue

••

World Taxation in Brief

ภาษีสารเคมี ทางการเกษตร

โดย

นางสาวลักษณารีย์ เจริญสุข

นักศึกษาดูงาน

สำนักนโยบายภาษี

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

*ผู้เขียนขอขอบคุณ

นายฤทธิ์ ศยามานนท์

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายภาษี

สำหรับข้อแนะนำ

พัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) จึงได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดเก็บภาษีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Eco-tax) อาทิ การเก็บภาษีน้ำมันเชื้อเพลิงรถยนต์ สารกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น และพบว่าประชาชนในประเทศสมาชิกที่ใช้มาตรการภาษีสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยรายได้จากการจัดเก็บภาษีดังกล่าวในประเทศสมาชิก OECD คิดเป็นร้อยละ 2 ของ GDP นอกจากนี้ รายได้จากการจัดเก็บ

ภาษีสิ่งแวดล้อมจะถูกนำไปใช้ในกิจการด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอีกด้วย

กรณีศึกษาประเทศเดนมาร์ก

ประเทศเดนมาร์กเริ่มเก็บภาษีสารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชครั้งแรกในปี 2529 โดยเก็บที่อัตราเพียงร้อยละ 3 ของราคาขายปลีก และต่อมาเพิ่มอัตราเป็นร้อยละ 15 ในปี 2539 และร้อยละ 37 ในปี 2540

ในปี 2560 ประเทศเดนมาร์กมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชถึง 510 ล้านโครนเดนมาร์กหรือประมาณ 2.7 พันล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 3.6 ของ GDP โดยรายได้จากการจัดเก็บภาษีดังกล่าวถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อลดแรงต่อต้านจากเกษตรกร อาทิ รายได้ร้อยละ 55 ถูกนำไปใช้เพื่อลดภาษีที่ดินในท้องถิ่น เป็นต้น

การเก็บภาษีดังกล่าวของประเทศเดนมาร์กมีอัตราที่แตกต่างกันไปตามชนิดของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยสารเคมีที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพธรรมชาติ และน้ำบาดาลมากกว่า กล่าวคือ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นอันตรายที่สูง จะถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราที่สูงกว่า เพื่อเป็นการเพิ่มต้นทุนของการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช และสร้างแรงจูงใจต่อเกษตรกรให้ใช้สารเคมีในการทำเกษตรให้น้อยที่สุด

กรณีศึกษาประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์เริ่มจัดเก็บภาษี

สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืชตั้งแต่ปี 2541 โดยเริ่มจากการเก็บภาษีตามมูลค่าคิดเป็นร้อยละของราคาขายปลีก (Ad valorem tax) ปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีคำนวณภาษี โดยคิดภาษีจากค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นอันตราย คล้ายคลึงกับประเทศเดนมาร์ก ซึ่งภาษีจะสูงขึ้นตามค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นอันตรายที่เพิ่มสูงขึ้น

ภาษีต่อกิโลกรัม = ภาษีพื้นฐาน * ค่าสัมประสิทธิ์ความเป็นอันตราย * 1,000/ค่ามาตรฐานที่กำหนดสำหรับการใช้ต่อหน่วยพื้นที่

รายได้จากการจัดเก็บภาษีสารกำจัดศัตรูพืชของประเทศนอร์เวย์อยู่ที่ประมาณ 60 ล้านโครนนอร์เวย์ หรือประมาณ 245 ล้านบาท โดย 1 ใน 3 ของรายได้ภาษีที่จัดเก็บได้ถูกนำไปใช้ในโครงการลดการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืช

ประเทศไทยกับการใช้สารเคมีทางการเกษตร

ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรระบุว่าประเทศไทยนำเข้าสารเคมีทางการเกษตรเป็นปริมาณมากกว่า 1 แสนตันต่อปี แม้จะมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2553 – 2555 แต่ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (2557 – 2559) การนำเข้าเพิ่มขึ้นมากจาก 1.50 แสนตันในปี 2557 เป็น 1.61 แสนตันในปี 2559 ซึ่งสารเคมีทางการเกษตรที่มีการนำเข้าสูงสุด คือ สารกำจัดวัชพืช (Herbicide) เช่น ยาฆ่าหญ้าที่สวนใหญ่เกษตรกรใช้เพื่อกำจัดหญ้าใน

พื้นที่รกร้างและควบคุมวัชพืชในการเกษตร เป็นต้น

การใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณสูงของเกษตรกรไทย โดยเฉพาะสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สอดคล้องกับผลการสำรวจสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตกค้างในผัก 7 ชนิดในกรุงเทพมหานคร ในปี 2559 ซึ่งพบว่าพริกแดงมีปริมาณสารเคมีตกค้างที่เกินค่าสารตกค้างสูงสุด (Maximum Residue Limits : MRLs) มากที่สุด ตามด้วยกะเพรา ถั่วฝักยาว และคะน้า ซึ่งผักดังกล่าวล้วนเป็นผักที่ถูกใช้เป็นประจำในครัวเรือน อนึ่ง ค่า MRL ที่ประกาศใช้ในประเทศไทย มีความแตกต่างจากของสหภาพยุโรปค่อนข้างมาก เช่น ค่า MRLs ในถั่วฝักยาวของไทยมีสารคาร์โบฟูราน และเมโทมิลตกค้างได้มากกว่าในสหภาพยุโรปถึง 5 – 50 เท่า

การดำเนินการด้านภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย

ในประเทศไทยขณะนี้ยังไม่มีการจัดเก็บภาษีจากสารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืช แต่ในทางกลับกัน กรมสรรพากรได้ประกาศยกเว้นภาษีมูลค่าให้แก่ผู้ประกอบการขายยาหรือเคมีภัณฑ์ที่ใช้สำหรับพืชหรือสัตว์ เพื่อบำรุงรักษา ป้องกัน ทำลาย หรือกำจัดศัตรูหรือโรคของพืชและสัตว์ ตามประมวลรัษฎากรมาตราที่ 81 (1(จ)) อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการดังกล่าวต้องแจ้งของจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

นอกจากนี้ กรมศุลกากรได้ตั้งอัตราภาษีศุลกากรของสารฆ่าแมลง (พิกัด 3808) ไว้ในอัตราร้อยละ 30 และลดเหลือร้อยละ 10 ตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530 อย่างไรก็ตาม อัตราดังกล่าวได้รับการยกเว้นอากรในบางพิกัดย่อย ขณะที่

บางพิกัดย่อยที่ไม่ได้รับการยกเว้นตาม มาตรา 12 จะได้รับการยกเว้นอากร ภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน และ กรอบความร่วมมืออาเซียน – จีน

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า หาก ประเทศไทยดำเนินการจัดเก็บภาษี สารเคมีทางการเกษตรอย่างจริงจัง และ นำเงินภาษีที่ได้ไปใช้ในกิจกรรมที่ เกี่ยวข้องกับการรณรงค์เพื่อลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร เกษตรกรไทย จะลดการใช้สารเคมีหรือไม่ และ สุขภาพทั้งของผู้ผลิตและผู้บริโภค สินค้าเกษตรจะเป็นเช่นไร และจะส่งผล เชิงเศรษฐกิจอย่างไรบ้าง นอกจากนี้

ภาครัฐจะมีแนวทางการรับมืออย่างไร กับทั้งเสี่ยงคัดค้านและสนับสนุน จากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ทุกฝ่าย **RRR**

บรรณานุกรม :

- <https://www.cbd.int/financial/fiscalenviron/g-fiscaltaxes-oecd.pdf>
- <https://www.oecd.org/env/tools-evaluation/48164926.pdf>
- http://eng.mst.dk/media/mst/69655/MST_sprøjttemiddelstrategi_uk_web_let.pdf
- http://www.thaipan.org/sites/default/files/conference2555/conference2555_0_07.pdf
- <https://thaipublica.org/2016/05/thai-pan-4-5-2559/>

Tax Policy Journal เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านนโยบายภาษีอากรของไทยและต่างประเทศ จัดทำโดย สำนักนโยบายภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง สนใจรับวารสารทางอีเมล หรือมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ โปรดติดต่อบรรณาธิการ นางสาววันทนา ไสสอาด โทร. 0 2273 9020 ต่อ 3516 หรือ E-mail : wantana@fpo.go.th